

"TACHINK,"
JOURNAL ARMÉNIEN
QUOTIDIEN
SMYRNE

Directeur - Rédacteur en chef
H. MAMOURIAN

10 ՓԱՐԱ

ԴԱՇԻՆԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տ/Գ.	ՎՅՑ	ԵՌ.
ԻՋՄԻՐ	80	40	20
ՊՕԼԻՍ ԵՒ ԳԱՒԱՌ	80	40	
ԱՐՏԱՍԱՀԱՄԱՆ	25	13	40

Ձեռագրակառ ձեռագիրը եւ չեն օրուի

ՏՆՕՐԷՆ - ԽՍՐԱՍԿՐԱՊՈՑ

Հ. ՄԱՍՈՒՐԵԱՆ

10 ՓԱՐԱ

ՀՈՎ ՈՒԱԿԱՆ ԱՅՑԵԼ ՈՒԹԻՒՆ

Ամենապատիւ Տ. Զաւէն Ս. Պատրիարքի ընտրութիւնը և Տիգրանակերտէն զէպի Պոլիս ճամբայ ելելը՝ իր յարակից պարագաներով, առիթ կուտայ մեզի մեր երեկուան տեսութենէն այլապէս տարբեր ուղղութեամբ մըն ալ քննել բոլորովին անտեսուած խնդիր մը, այն է Հայոց Պատրիարքին և կամ կաթողիկոսին յարաբերական վիճակը ուղղակի իրենց հօտին հետ։

Արդէն նորընտիր Ս. Պատրիարքին Գաւառները ճեղքելով իր ճամբուն վըրայ քաղաքներուն քննական այցելութիւն մը տալու Կրօնական Ազգ. Ժողովոյ կողմէն, ինքնին առաջին ապացոյցը կը չնշան թէ գաւառները որչափ պէտքը ունին երբեմն Հայոց հոգեւոր պետին հովուական այցելութիւնը վայելիլուն։

Նոր բան մը չէ մեր առաջարկը, և ո՛չ ալ հակօրինական։ Հին ու վաղեջիական բարի սովորութեան մը գործադրութեան պէտքը չնշան և ինչքանքէն է մեր նպատակը, որ վերջին դարերու մէջ, չենք գիտեր թէ ի՞նչ յաջգիծ պատճառներով անտեսուած և բարձր թողի եղած ըլլալով առած է հակօրինական ձև մը՝ հայկական հին աւանդական նուիրագործութեան մը։

Պատմութեան և հայոց պատմագիրներուն չենք դիմեր մանրամասն ապացոյցներով խօսելու։ Հայոց պատմութիւնը այդ մասին շատ ճիշդ է և շատ յաճախ կ'աւանդանային կաթողիկոսներու հովուական այցելութեանց նկարագրութիւնը իրենց գաւառական հօտերուն և կեդրոններուն, նոյն իսկ այնպիսի ժամանակներ երբ մենք պետութիւն ունէինք և մեր երանելի Հայրապետները յաճախ հայ թագաւորներէ եղբայրը և կամ իշխանական տոհմէ սերելով, եթէ ո՛չ աւելի, գոնէ նուազ աստիճան մը չունէին անոնցմէ, կրնայ իրենց իշխանական ծիրանին և գալիստը, ունենալով իրենց թագն ու Աթոռը և որեւէ ուրեք գերընտիր իսկ էին թագաւորներէ՝ իրենց քարծով և աթոռով, պատուով ու աստիճանով և իրենց կալուածական ու հողային հարստութիւններն ալ նուազ չէր քան արքայական տան հարստութիւնը։ Հին հայոց կաթողիկոսները ոչ միայն հայ թագաւորներու այցելութիւնները կը վայելէին ու փոխադարձ այցելութիւններ կուտային, այլ և անոնց այցելութիւնը իրենց ժողովուրդին համապատիւ էր հայ թագաւորներու այն լուսնանքն ու նոյն իսկ անոնցմէ բան մը աւելի, անոնք յաճախ կը մասնակցէին ժողովուրդային խորհրդակցութեանց, տեսնուէր ու հանդիսադրութեանց և նոյն իսկ պատերազմական ժամանակներու մէջ իրենք էին դարձնալ որ իրենց ներկայութեամբ կաղթէին, կը խորհուրդէին ու հայոց բանակը կը մղէին անպատմելի յաղթանակներու, հաշտեցնելով իրենց ձեռքի խաչն ու աւետարանը հայ զինուորին ձեռքը գտնուող սուրին ու մահապիւղ գէներին հետ։

Բայց փականք այդ վաղեջիական ու պանծալի օրերու հոգեթողիչ և մեր սրտին խռովքներ բերող երանելի օրերուն դրոշմաբերը, և անգրագիտութեան մեր ժամանակներուն և օրերուն չոր իրականութեան ու հարցնէք թէ՛ ինչո՞ւ երբ հին հայկական օրէնքներն ու սովորութիւնները թողնուեցին հակառակակալութեան և կրնան հօտին այցելել, նոր ժամանակներու

մէջ կ'անտեսուէր անոր գործադրութիւնը։ Պարտականութեան և պարտաճանաչութեան զանցառութիւն մը պարզապէս։ Անգամ մը որ Պատրիարք մը կրնար ինքն և կամ Հայրապետ մը կը բազմեցընենք իրենց Գահերուն վրայ, ալ կը կարծենք թէ անոնց պատկոսանքը պահուած ըլլալու համար ալ անոնք իրենց տեղերէն և աթոռներէն չարժեքու չեն, ժողովուրդին հետ հպուած ունենալու չեն, դարձնելով զիրենք տեսակ մը անմեղծ նախ կուռքեր։

Պատրիարք մը մինչև իր գահէն անկէ մը չի կրնար իր Աթոռէն հեռանալ և Հայրապետ մը մինչև ցմահ իր վեհաբանին չորս պատերէն անդին անցնելու չէ։ Ասիկա, վերջին դարերու մէջ մանաւանդ, իրենց պարտականութեան հանդէպ ունեցած զանցառութեամբ, այնչափ իրենց իրաւունքն ու բան կորսնցուց, որ իրենց օրինաւոր և նուիրական դարձած հին իրաւունքը կապտուեցաւ և օրինական ու նուիրագործաւ իրաւունքը հակօրէն և բռնադատելի ապօրինութեամբ մը փոխանակուեցաւ։

Ոտիք չօգտփելի օրինակով մը։ Էջ միաձնայ Հայրապետը Թիֆլիս, կամ Կովկասի մէջ քաղաքը այցելելու համար պարտաւոր է կանխաւ գիմել Փոխարքային, միջոցաւ ինքը անկէ աստիճանով բարձր է, կամ եթէ Կովկասի սահմաններէն դուրս պիտի ելլէ նոյն իսկ Ռուսիա երթալու համար, պարտական է Զարէն կանխաւ թոյլտուութիւն ստանալ, մինչդեռ ինքը աստիճանով անոր հաւասար է, քանզի երբ Զարին երթալ, Զարը պարտական է նախ տնոր աջը հանդուրդել և ապա իրարու հետ ողջագուրուիլ, ինչո՞ւ այս իրաւունքի կապտուած վերջին դարերու մէջ, Պարզապէս հին իրաւունքներու գործառնութեան հանդէպ զանցառութեան հետեւանք մը, և այնպէս է արդարեւ, երբ մէկը իր իրաւունքները գործողի տէրը չէ, ուրիշներ անոր իրաւունքներ կը տրին։

Նոյն կարելի է ըսել Թուրքիոյ Հայոց Պատրիարքին համար։ Զենք ինչոր Պատրիարք մը և կամ կաթողիկոս մը, որ, վերջին ժամանակներս մանաւանդ, այցելած ըլլայ իր ժողովուրդին, կամ իր երկրէն դուրս ճամբորդութեան մը ձեռնարկած ըլլայ՝ նոյն իսկ ամենէն հարկեցուցիչ պարագաներու տակ անգամ։

Ո՞վ արգելած է զիրենք, ոչ ոք։ Բրիտանոն նոյն իսկ իր ժողովուրդին, իր հօտին մէջն էր և շատ յաճախ Հոլանտանի մէջ քաղաքէն միւսը կ'այցելէր։

Կրիկիոյ Ենոքիայացի կաթողիկոսը երկար ժամանակէ ի վեր Կրիկիան քաղաքներուն մէջ կը չընկալէ և կը հաւատարմեցնէ որ իր անձնական ներկայութիւնը հազար անգամ աւելի սփոփարար է իր տառապեալ ժողովուրդին միւսթաթութեան տեսակէտով, քան անոնց դրկուած զրամական ամենամեծ նպատակները։

Հայկական բազմաչափ խնդիրը գուցէ այսօր այլապէս տարբեր կերպարանք մը առած կ'ըլլար, եթէ մեր Հայրապետները և Պատրիարքները անձամբ գործի վրայ և գործին գլուխը ըլլալով զիմուքներ ընէին։ Ինչո՞ւ անոնք Եւրոպայ չեն թային գոնէ պատրիարք մը համար, կամ ինչո՞ւ երբեմն նոյն իսկ իրենց հիւանդութիւնը կազդուրելու համար և կամ ըլլալ

պարզ օղիփոսութեան պատրիարք մը համար չեն թային անոնք Եւրոպայի ու է մէկ կողմը։

Շարժումի դարն է այս դարը, և ո՛չ թէ նստակեցութեան։ Զենք տեսներ, նոյն իսկ թագաւորները այսօր իրենց ժողովուրդներուն ոտքը կերթան, իրենց զինուորներու սկսած գործողութիւնները կատարելու համար նախարարապետներն ու նախարարները իրարու հետ կը ժամադրուին, Մինչ՝ մեր Հայրապետներն ու Պատրիարքները իրենց Աթոռներուն վրայ անշարժ գամուած խորունկ կը քննանան առանց դարուս շարժունութեան ոգիին մէջ թափանցելու և առանց ըմբռնելու թէ շարժումը կենսաբան իսկ է։ Անոնք նոյն իսկ իրենց ժողովուրդներուն անկամ չեն այցելել՝ գէթ անոնց ցաւերը մօտէն տեսնելու, գէթ միւսթարիւղ համար։

Ինչո՞ւ Հայ ժողովուրդը մօտէն չի ճանչնայ, նոյն իսկ զէմքով, Գէորգ Ե. ներկայ Սրբազանաւոր Հայրապետը, կամ ինչո՞ւ Սրբազան Պատրիարք Զաւէն, երբ մանաւանդ բարեղէպ ստիժը կը ներկայանայ, աւելի երկար չի մնար իր հօտին մէջ։

Կաթողիկոսներու և Պատրիարքներու հովուական այցելութիւնը և անձնական ներկայութիւնը իրենց ժողովուրդին մէջ, շատ յաճախ մղիլ և բարեբար ազդեցութիւն մը կրնայ ունենալ գաւառական քաղաքներուն մէջ մեծագործութեանց ձեռնարկելու և հաւաքական մեծ բաներ ընել տալու։ Մենք կը յիշենք հայրապետի մը այցելութիւնը յաւերժացնելու համար կովկասեան քաղաքի մը մէջ անուանի մեծագործ գաւառի խօսքը մէկ նուիրատուութիւնը, անոր խորհրդով գիւղատնտեսական վարժարանի մը հիմնադրութիւնը, պարտաւորութեան վեհաժողովի մը այլ օրոշան հիմնարկէք, վարժարանի մը կառուցումը, մեծագումար կտակի մը նուիրագրութիւնը և այլնայլ այս կարգի մեծագործ նուիրատուութիւններ, զորս յապտէ յանուանէ թուել հոգեւոր երկար աշխատանք մը պիտի ըլլար։

Ինչո՞ւ, օրինակի համար Հայ Գիրքերու Գրադարան 1500 ամեակի և Հայ Տպագրութեան 400 ամեակի Մեծ Թոնիաներու առթիւ կաթողիկոս մը կամ Պատրիարք մը չընտրէր Տարած երթալ։ Ս. Սահակի և Մեսրոպի պաշտելի գերեզմաններուն շուրջը միացնելու համար բովանդակ հայ յուսիսեան տրոփող սիրտը, ինչո՞ւ այդ առթիւ ժողովուրդային հասանքի մը ծովածաւալ բազմութիւնը իր հետեւը ձգած հոն չի տանէր։ Միթէ նուազ ոգեւորութիւն մը պիտի ըլլար իր ներկայութիւնը կալուելիք բազմաբանալ Գոմիտի մը հակառակութեան, և նոյն իսկ մեր երանելի հայրերուն յարգանքը տեղը տանելու տեսակէտէն դատելով միթէ նուազ ազդեցութիւն մը պիտի ունենար օրուան Ս. Հայրապետին կամ Պատրիարքին հոն ներկայութիւնը։

Զերկարենք այս «ինչո՞ւ» ներու կալուածը ինչո՞ւնք որ, ինչպէս հայկական հին ու բարի ժամանակներու մէջ, նոյնպէս, և առաւելապէս՝ ալ այս շարժումը դարձնելու մէջ Հայ Հայրապետներուն, Պատրիարքներուն և բոլոր հոգեւոր պետներուն հովուական այցելութիւնները բարեբար գերեւ կրնան կատարել հայ ժողովուրդեան մէջ, Զարգիւնք գիրենք՝ վեհաբաններու և Պատրիարքարաններու չորս պատերուն մէջ իրենց կալուածը կուռքեր, և տաճարներու մէջ իրենց ստական աղօթարները։

Ներկայ և ապագայ Հայրապետներէն և Պատրիարքներէն ոչ միայն իրենց ժողով

վարդներուն հետը և անոնց մէջ ըլլալ պահանջներ, այլև պարտադրենք ալ զիրենք, մանաւանդ սա օրերուն մէջ երբ պարզականութիւն մը ծայր տուած՝ անվերջ կը պարպէ ու կը պարպէ հայրենիքը և վստահ ըլլանք թէ անոնց մէջ անգամի ներկայութիւնը և մէկ սփոփարար խօսքն ու ժէսթը հազար անգամ աւելի սփոփարար ազդեցութիւն կրնար գործել զաղթականութեան հոսանքը կասեցնելու, քան հարկը ու հազար զոհուած կրօնական ու աշխարհական պատերազմներու աւելորդ չափաւորութիւնը։

ԱՎՈ

ՀԱՅԵԼԻՒՆ ՄԵԶ

Արաք ու ճշգրիտ լուրեր ստանալու համար առանձնաշնորհաւ երկրի մը մէջ կ'ապրենք ու դեռ չենք խոստովանիր մեր երջանկութիւնը։

Օրինակներով խօսիմ որպէսզի լիւրի համոզուիք։ Պոսական թերթերը երկու օրէն կ'ստանանք, այս պարագան հսկայաքայլ յառաջդիմութիւն մը չէ՞, մեր թերթերն ըլլալ Մարտիկոս կամ Մէնէմէն թէ և գիշերուընէ յանձնուած ըլլան թղթատունն, երկրորդ օրն կէսօրէն վերջ հաղիւ հազ կ'հասնին իրենց հասցէին, իսկ եթէ Գորտէլիս զրկելու փորձութիւնն ունենանք, կրնանք ապահով ըլլալ թէ բնաւ չեն հասնիր...

Գալով հեռագրաւորներու, ամենքն ալ թարմ են, ամենքն ալ նոյն վայրկեանին հեռագրուած, բայց ուրիշ առաւելութիւն մըն ալ ունին, այսինքն ընթերցողն անակնկալի մը առջև չեն դնել, ափ ի բերան չեն թողուր, որովհետեւ ծայրայեղօրէն փախկանկաւոր են մեր հեռագրական գործակալութիւններն, նախ լուրը կարգապէս կուտան ընթերցողներուն ետքը պակաս կամ առօրեայ թերթերուն մէջ ու ապա հեռագրաւորի կ'փոխանեն ու կ'հրապարակեն իրենց յաճախողներուն, իրեն փոխէն նոր թրծուած կակուղ պատու մը, կ'տանէք, թէ որքան չնշախարհիկ երկրի մը մէջ կ'ապրենք, հազորդակցութեանց կողմէ արագ ու լուրերու կողմէ փարթամ...

Իզմիրի նման վաճառաւան կեդրոն մը դեռ նոր իր սեպական թղթատունն կուտանայ շնորհիւ թղթատարական ու հեռագրական նախարար Ոսկան էֆ.ի, Հիւկի պանդուկը գտնուած է չինելու համար երկրին թղթատունն ու հեռագրատունը, այս պարագան գոհունակութեամբ կ'ընտանեցնէ, բայց եթէ այդ փառաւոր չէնք, կառուցանել ետք զարմանալ ամենազգի խելքն ու ողբմալ պաշտօնեաներով է որ պիտի կատարուի այդ կարեւոր հաստատութիւնն մեզք տրուած գրամներուն, մեզք յախտուելիք գուժաբերուն չտեսլ, պարզապէս կ'իզմալուրութիւն մը պիտի ըլլար մեր կողմէ։

Իրաւ կան ու կ'գտնուին ներկայիս մէջ ալ կարող ու իրենց գործին գլխավոր պաշտօնեաներ, սակայն անոնք անբաւական են ու անոնք չինեմ գործը կ'առնան իրենց կարգ մը երկրորդական, անկարող ու փրկելու ժամանակ խոթողով մը թէն պաշտօնեաներ, որոնք թղթատուն պաշտօնեանք մը պահանջուելիք տարական գիտակցութեան ալ զուրկ են բոլորովին։

Մեր երկրին թղթատուններուն վրայ մասնակի է ժողովուրդին ունեցած ծանօթութիւնը, այդ ծանօթութիւնը լիւրի պիտի կրնար ըլլալ այն ժամանակ երբ իզմիրի մէջ գոյութիւն չունենային օտար թղթատուններ, այսօր վաճառաւոր

կանները կ'յանձնեն իրենց նամակներն կամ թղթածրարներն օտ թղթատան երև տնիսեղ են և օտար թղթատաններու յանձնելն բացարձակօրէն անկարելի դարձած է իրենց համար, և տեսաւ ամենէ ցաւալի պարագան այս է մեզի համար։

Ամենու գլխուն մէջ սա որոշ համազուն գոյացած է թէ օտ թղթատանը վստահելի չէ, և թէ հոն կ'կորսուին նա մականներն կամ ծրարներն, կամ եթէ չկորսուին իսկ, ուշ չատ ուշ կ'հասնին հասցէներուն, այս որոշացած գաղափարը պիտի կրնանք խել հանել անաւտօր պէտք է աշխատի թղթատարական վարչութիւնը, արագութիւնը, ճշգրտութիւնը և գիւրութիւններն ընծայելն առաջին պայմաններն են թղթատարական գործառնութեանց մէջ, այս երեք կարեօր ու անհրաժեշտ յատկութիւններու վրայ կ'կերպարանի ըսելով իրենք ուրիշ օրումն...

ԵՄ

ՊԱՐԲԱՆԵԱՆ ՄՏՍԱՆՁՈՒԹԻՒՆԵՐ

(ԽՍՐ. "ՅԱՆՈՒ")

Պարբաններէ հասած գէշ լուրերը հազիւ կ'ցնցեն եւրոպական կարծիքին անտարբերութիւնը։ Ինչպէս կ'երեւի, որոշած է իր հանգիստը պաշտպանելու այս տեսակ յազգութեաններու առջեւ։ Այս անհոգութիւնը մեծ տէրութեանց կառավարութիւններն ևս ունին։ Այս է միակ հարցն որով կրնայ հասարակութիւնը զբաղի։

Ինչպանոր մէջ ինչ որ կ'պատահի ոչ ոք կ'զարմացնէ, Լուստի դեսպանաժողովը Ալպանիան ստեղծելով, գիտակցաբար անխիստութիւնը կազմակերպեց ու այս անխիստութիւնը՝ ներքնապէս այս չինոս իշխանապետութիւնը կազմաւորեց զժողովուրդը կ'պոտիկայ։ Սերպերը իրենց հոգին վրայ յարձակուի կրած, պատգամութեան կ'զիջեն։ Ոչ ոք կրնայ մեղադրել զանոնք, նախագահութիւնն ունին ծանուցանելու որ իրենց ապահովութեան համար թերեւս ստիպուին զբաւելու այնպիսի կէտեր, որոնք իրենց չեն պատկանիր։ Ուղիղ տրամաբանութիւն մըն է և ոչ ոք կ'սկսածի տակ զբաւ ցարդ իրենց մտադրութիւնները։

Ինչ որ ամենէ աւելի փափաքելի է, այն է՝ որ ոչ ոք միջամտէ Սերպո-Ալպանական կոտորածի մէջ։ Սերպ Լուստի մէջ կ'ըսուէր թէ Անգլիա, իր չմիջամտելու կամքը լաւագոյն կերպով նստատեղիէ համար կ'ըմտաղլէ Շքօտարէն ետ կանչել իր ծովային ու նաւագները։ Փափաքելի է որ այս չէզոքացման վիճակը ընդհանուր ըլլայ։ Որովհետեւ Սերպերու՝ Ալպանիոյ դրացնութիւնը պարտադրելով ծայրայեղութիւն մը պիտի ըլլար զանոնք ստիպել որ այդ դրացնութեան թշնամական հետեւանքները կրեն։ Զանազան կառավարութեանց իրական անհաւաստիքութիւնը զիրարէ պիտի չափուի այս խնդրին մէջ անոնց բռնած դիրքէն։

Միեւնոյն ժամանակ Յունաստան անհանգիստ է թուրքոյ կողմէ ցոյց տրուած դաշտադրութեան վերջնական դաշնագիրը կ'ըսելու։ Կ'վստահուի զէջ գիտաւորութիւններէ որոնք հաւանական կ'ըստան անհարկի պատգամներով։ Այս պատգամներն ալ, եթէ զիպուած մը պատահի պէտք պիտի ըլլայ պատասխանատուութիւնները ճշգրտելու։ Սակայն մենք այս դիպուածի հաւանականութեան չենք հաւատար Յունաստանի թագաւորը իր խօսակցութեան մէջ իր երկրին որոշումը հաւատեց, որ է՝ աշխատել իր ինքնուրուի զարգացմանը ուղղութիւն ու անկախ քաղաքականութեան մը։ Աթէնքէ չպիտի գան գրգռումները։ Բայց Յունաստան իրաւունք պիտի ունենայ բողոքելու այնպիսի կացութեան մը զէջ որ իրեն կ'պարտադրէ զինուորական ծանրագին պարտականութիւններ։

Սօֆիայի ու Պոլսոյ միջև համաձայնութիւն մը կայ։ Յոյները կ'հաւատան անոր, Բարեբաղդաբար ասիկա ստիպել է։ Եթէ ստիպել ըլլար Պոլսոյն հոգի յիմարութիւն մը պիտի ընէր, այժմու խմբակներէն։

—Սերպիւն, Յունաստան ու Ռուսիան,— որ իր վիճիւր տուած Պուրէշի մէջ, անվթար կ'մնայ։ Եթէ երրորդ պատերազմ մը պայթի քիչ ատենէն երկրորդ պատերազմ մըն տուած արդիւնքները պիտի տայ։

Ամեն պարագայի մէջ խաղաղութեան լաւագոյն հաւատարմը անոր մէջն է։ Այս երաշխագրութիւնը իրենք զօրաւոր է, որովհետեւ ներքին է և ոչ արտաքին այսինքն պաշտաններու։ Այս երաշխագրութիւնը լաւագոյն գրաւականն է քան եւրոպական բոլոր ապահովութիւնները։ որոնք անկարելիութիւնը հաստատուած բան մըն է։ Պուրէշի մէջ ընդունուած միջոցները իրենց արժէքը կ'պահեն։ խաղաղութիւնը պիտի պահուի ինչպէս որ կ'ըսուած է, այս լաւագոյն պատճառն է լաւատես ըլլալը։

Ազգային Անճոռնութիւն

Առաջնորդ Ս. Հայրը, որ չուիլ ամիս ու կէս է ի վեր Մէլիմէն կը գտնուէր, երէկ քաղաքս վերադարձաւ և Կիրակի առաւօտ Մէլիմէնի «Նիւսթը» շրջանաւորը Բարիք կը մեկնի անձնական դարմանումի համար։

Առաջնորդ Ս. Հայրը կը յայտարարէ որ բացարձակապէս որոշած է չի ձեռնարկել իր առաջնորդական պաշտօնին, ցորչափ Կեդրոնի խառն ժողովը իր մասին եղած ամբաստանութեանց նկատմամբ չի տայ իր վերջնական որոշումը։

Կը յուշանք որ Կեդրոնական վարչութիւնը զգալով իր գործած ծանր սխալը կը փութայ արագորէի զայն և այս կերպով առաջը կ'առնէ ապագայ մեծագոյն չարիքներու։

—Մերոպեան վարժարանի Տեսուչութիւնը շնորհակալութիւն կը յայտնէ Ազգ.

Յակոբ էֆ. Պարզեմանի, որ վարժարանին մասնագաւառին նուիրած է ինը հատոր պատմութիւն Ճէվանէթ փաշայի, թուրքերէն, ձեռագիր, Նալարէթ էֆ. Ներսէսեանի։

—Իր վաղուան թուով պիտի հրատարակեն Մեքարիպեան վարժարանի Տեսուչի Գառնիկ էֆ. Բարոնականի Պատմ. Ուսումը խորհրդով տուած առաջին տեղեկագիրքի մասին իր զօրաւոր փաստաւորումը։

—Կէօզթէֆէի Թաղ. խորհրդոյ գործունեղանքներէն մին՝ Տիար Աղազար Աղազարեան ի յոյ կ'տեղեկանանք թէ իր հրատարականք տուելու է։ Անտարակոյս իր թաղական ընկերներն չպիտի ընդունին իրենց անդամակցին այս անարդարանալի հրատարականքը։

—Վարդան թիւով յոգնուած մը՝ փրկուած Լիւիսարէն։

—Մօտերս անակնկալ մը պիտի ունենան Լիւիսարի իզմիլի բազմաթիւ համակիրներն, ձեռքի տակ ունենալով անոր պատրաստած մէկ համով հոտով հատոր որ մասնով տակ է ու կ'աւարտի մօտ օրուան մէջ։ Արիթ պիտի ունենանք ստեղծարարականը։

—Անիւրիկ հրատարակող Ազգին մէջ Պայքարը իզմիլի Սալմիւրլին դէմ խորագրով հետեւեալ կը կարդանք։

Համարաշխութիւն յանկեղծողներն, իզմիլի Բարեկան Առաջնորդ Ինճեան վարդապետին դէմ, տեղի ըլլալու չափ բռնու պայքար մը կը մղեն այս պահուս։ Առաջնորդին յանգստէն այն է որ իւր ու առաջնաւոր մէկն է, ու վեր պահելով իր դիրքն ամէն կուսակցական նկատմամբ չի կրցաւ գործիք ըլլալ իրենց։

Իզմիլի Գաւառ. ժողովը գնահատելով Առաջնորդին արժանիքն ու արդիւնաւոր պայտօնավարութիւնը, Եպիսկոպոսական վարչագիր տուած է անոր, ասիկա իր իրաւունքն էր, Կեդր. վարչութեան ալ Պարտքն էր կամ իր փաստացի դիտողութիւններն ընել և կամ թէ վաւերացնել Գաւառ. ժողովին տուած վրայականը։ Եկու տես որ, վարչութեան Գաւառական ու համակիր անդամները չեն ուզեր ու հանդուրժեր որ իզմիլի «տեղեկ» անհանց վարդապետի մը Եպիսկոպոսական թուով տրուէ, միւս կողմէ չկրնալով ինճեանի անբասիր կեանքին դէմ առարկութիւն մը ընել և կամ ժխտել իր արժանիքն, որոշած են ձգտելու քաղաքականութեան մը ենթակալ խնդրին, ինչ որ բնականաբար արդար զժողովութիւն մը պատճառած է իզմիլի մէջ։

Ու կ'արժէ մտիկ ընել զիրենք ու տեսնել թէ վարչութեան մտաւորական, ազատական յարգելի անգամներն, որքան յաջողութեամբ կրցած են իւրացնել թրք. քական ղեկավարի հիւսիսները։ որուն դէմ Ազգ. ժողովին մէջ գաւառական, իրենց ապիկար պայտօնավարութեան միակ արդարացումն է։

Անճեան վարդապետի դէմ, կրնէ

Կեդրոնի Գաղ. ժողովոյ անդամ մը, Վարչութիւնը ոչ մէկ մասնաւոր նպատակ չըստուցաներ, որ անոր Եպիսկոպոսական դէմ կենայ։ Իզմիլիներն ուրեմն պարագտեղ իրար կանցնին։ Մի քանի ամիս առաջ վարչութեան ներկայացուցաւ կարգ մը վարդապետներու Եպիսկոպոսական խնդիրը, որոնցմէ Կեդրոնի միայն ստիպողութիւն տրուեցաւ, իսկ մնացեալներուն նկատարութիւնը յետաձգուեցաւ, որովհետեւ վարչութեան սեղանը չափազանց խնդրուած է։ Ասոնց մէջն է նաեւ իզմիլի Առաջնորդին խնդիրը, կը կրկնեմ վստահ պէտք է ըլլալ որ մասնաւոր նպատակ չկայ ինճեան վարդապետի դէմ, բայց բնականաբար անոր խնդրին ալ առանձին չենք կրնար նայիլ, երբ միւս վարդապետներունը ձեռք առնեն, իզմիլիներու ալ գոհացում պիտի տանք։

Ահաւասիկ յայտարարութիւն մը որ մասնաւոր պիտի տայ թուրք պաշտօնատարներուն։

Ինճեան վարդապետի Եպիսկոպոսական խնդիրը, մասնաւոր նշանակութիւն մը չպիտի ունենար մեզ համար, եթէ անիկա յատակ չցրուային մեր ազգին ներքին կեանքին աստուար կողմերը։

Եկեղեցիին գործերուն չենք խառնուիր ըսել ու Եկեղեցին տակնուվրայ ընել, համարաշխութիւն քարոզել և քիչ ու շատ արժանիք ունեցող մարդիկը անխնայ հաւածել, ասիկա չենք հասկնար։

Այս մարդիկը կամ կոյր են և կամ յիմարներ՝ որ ուրիշները կոյր կը կարծեն։ ՆՈՒՐԱՍՏՈՒՆԻՆԻՔ. — Ազգ. Հիւանդանոցի Տիկին Ա. Մ. Գաղազ Միւսնո 10 ֆր. Լեւոն Գոյուսեանի մահուան առթիւ։ Տէր և Տիկին Յ. Պոթմանեան 20 ֆր. Տէր և Տիկին Ա. Պերկամարեան 10 ֆր. Յ. Մաղազեանի մահուան առթիւ։ Այրի Տիկին Ա. Գաւառեան Տեառ. Տէմիլիպեան կէս կէս օտ. ոսկի՝ Տուտու Շահումեան մահուան առթիւ։

Յովսէփ Մաղազեանի մահուան առթիւ՝ կարօտ ընտանիքի մը տնակին շինութեան ստատարիւ համար՝ Այրի Տիկին Յ. Մաղազեան 1 ոսկի, Պետ. Մաղազեան և Եղբ. Պ. Մաղազեան կէս կէս ոսկի։ Տէր և Տիկին Տ. Տօնիկեան կէս, Տէր և Տիկին Պ. Մաղազեան կէս ոսկի։ Նոյն նպատակին համար Տիկին Տիրուհի Գաղազեանի մահուան առթիւ։

—Տիար Յովսէփ Մաղազեանի մահուան առթիւ Տեառ Մարգար Օհանեան երկու ոսկի նուիրած է Աղապատանալի։

—Տէր և Տիկին Սիմօն Յ. Սիմօնեան մէկ օտ. ոսկի կը նուիրէ Հոգ. Որբ. Ընկ. Տիկին Տուտու Շահումեանի մահուան առթիւ։

Ա Ջ Դ

Հոգ. Որբ. Ընկերութեան Որբանոցը Էլմասեան փողոցէն փոխադրուած ըլլալով Սուրբ փողոց՝ նախկին Ներսէսեան Որբանոցի շէնքին մէջ կ'ընդունի բարեւեսէր ազգայիններէ իրենց նուիրատուութիւնները կամ զիմուսները հոն ընել։

“ԳԵՆԵՐԱՒ”Ի ԾԱՌԾՈՒՆԸ 116]

ՄԻՇԷԼ ԶԷԼԱՔՅՕ

ԲԱՐՏԱԵԱՆՆԵՐԸ

Սիրոց Դիմաւորագրութիւնը

Ա. Գ.

ԽՆԴԱՅՈՂ ԹԱԳԱՒՈՐԸ

Հինգ վեց դիակներ երեցան իրեն, ու մանք երեսի վրայ, թեւերը խաչաձեւած, ձեւավայրին մէկ անկիւնը, մարդ մը առանձակ մը կաթոլիկներու դէմ կը պաշտպանուէր։ Յանկարծ ինչպէս, Գլխու մօն աը Բիւն էր։ ձեւավայրին կեդրոնը, երկու ծոնկի եկած կիներ ձեռքերն իր բարձրացնէին, ինչպէս, կոկորդիլին զաշոյնի հարուածներով բացուած։ Եւ հոն, մարդոց ոռնումները կը հնչէին, զանդակներու ոռնումներէն աւելի կատաղի։ Դա չոյնի իւրաքանչիւր հարուածին աննշան նախաւոր մը կը ժալթէր։ Այս անուր վարկեանին, Շարլ դժոխքին բացօթի կարծեց տեսնել ընկրկեցաւ։ ձեւավայրը չի մտած և կակազեց։

—Սա եմ, ես եմ որ այս կրները կըս պաննեմ։ Սա եմ որ այս մարդիկը կը խոշ

տանգեմ։ Ո՛հ, ինչ բան կը պոռայ մէջս։ Շնորհ, գթութիւն... Ո՛հ, չի լսել այլևս զլիւս, կուրծքիս մէջի այս աղաղակները։ Շնորհ, գթութիւն... բան է, կուգեմ որ լսեն։ Ո՛հ փախչիլ...

Ո՛հ փախչիլ... Գարշիլի ձեւավայրէն հեռացաւ և ուզեց անդուստի մը իջնել... բայց հոն, հաւթին վրայ, տանակ հինգի չափ դիզուած դիակներ, ափերը զարկուած, աչքերը պրկուած... վեր ելաւ, ուրիշ բակ մը փնտրեց... հոն, հրացանի, ատրճանակի հարուածներ և անբացատրելի նախատինքներ կը պայթէին...

Նրբանցքին բոլոր երկայնքը, դիակներ, կծու մուկին մէջ, Շարլ տանհինգ արիւնոտ կատաղի մարդիկ տեսաւ, որոնք կը վազէին, կը պոռային, կեցեալէք, Ահա՛ երէն, ահա երէն... հետապնդուած մարդը սայթաքեցաւ, ինչպէս և վայրկեան մը վերջ, մարմինը կարմիր վեճք մը եղաւ։ Սատանաները անհետացան, նոր բանցքին ծայրը վազեցին ուր երկու հիւկոսներ, գրեթէ մերկ, կը փորձէին փախչիլ... խուժր անհետացաւ... նոր բանցքը ազատ էր... Շարլ յատապաշտաւ և սպաննուած մարդուն դիակին հասաւ... Պարուն տը Բթն է որ, առջի իրիկուն, գնդախաղի խաղ մը շահած էր...

Շարլ ջանք մը ըրաւ, ցատկեց կարծես մեծ փոս մը անցնելու համար, և այսպէս դիակին վրայէն անցաւ... բայց քաղաքած մնաց, իր ռաբորը արևելի լճակի մը մէջ կը գնէր, և մահեց։

—Ո՛հ, զլիւսու մէջի այս աղաղակները, Ուրեմն զանդակները թող աւելի ուժ գին զարնեն։ Այս ատրճանակի հարուածները ազմուկ չեն ընել։ Աւելի ուժ գին, աւելի ուժ գին, կրնեմ ձեռք, Այլ ևս չեմ ուզեր զլիւսու այս աղաղակները լսել։ Ո՛վ կը պոռայ այսպէս զլիւսու մէջ, Ո՛վ չնորհ կը պոռայ։ Ո՛վ գթութիւն կը պոռայ... Ինծի, փախչիլք, ո՛հ փախչիլ, ո՛հ փախչիլ...

Ո՛հ փախչիլ, սկսաւ վազել, ցատկեց հաղիւ հագուած մարդոց դիակներուն վրայէն, բոլորովին մերկ կիներու դիակներուն վրայէն, գալարուած դիակներ, կերպին անէծքէն պրկուած բերաններով, սոսկալի աչքերով, անպատեմ զարմացմամբ լեցուած աչքերով... դիակներ, զեռ դիակներ...

Ո՛հ փախչիլ... խուժեքու կը գարնուէր որոնք անանձ արշաւներով կանցնէին... վայրկեան մը, հետապնդուած մարդը կը տեսնէր որ կը ցատկէր, յետոյ հատուած կը լսէր խնդողող գազու չի մը խուպուտ մահերը...

Ո՛հ փախչիլ, չնորհ, գթութիւն։ Այս երկու բառերը, այս երկու աղաղակներ կը հնչէին ուղիին մէջ երկար ոռնումներով...

Լուսին, ամբողջ Լուսին մուխ, առիւն, ոռնում, գանգատ, պայթում էր միայն... Ո՛հ փախչիլ։

Մեծ հարուածներով գանկին զարկաւ Բուր այս դիակները, կը ճանչնար։ Անցած ատեն կանուանէր զանոնք, Հիմա, արիւնի մէջ կը քալէր և այլ ևս ոչաղրութիւն չէր ընել։ Բզկուտուած միսները կը կոխկորէր։ Դուրսը երկու ձեռքերուն մէջ առած էր և կը վազէր, կը վազէր, կելէր, կիջէր, խուժեքէ հրճակուած, անյարգ, ոչ ոք կը բարեկէր զինք, տուէնքն ալ սպաննուելու զբաղած, կը վազէր, խնդեցած, խոժոռոզէմ, ապշած, և կը ոռնար։

—Ո՛հ փախչիլ, Գլխու մէջ ո՛վ կը պոռայ, ո՛վ չնորհ կոռնայ, ո՛վ չնորհ կոռնայ, ո՛վ գթութիւն կոռնայ, Բաւական է, բաւական է, բաւական է։

Պատուհանի մը հանդիպեցաւ, Շրջաւակը հանց։ Անշուշտ, ստիպում ոյժերը կը հարեւաղապէր, չըջանալով ինչպէս, կտրուած, բակին մէջ, Պատուհանը առաջին յարկին վրայ էր։ Շարլ, չնչապառ, փորձեց շնչել Դուրս ծոցեցաւ։

